Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 147. Marţi în 4 (16) Iuliu.

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserţiuni: 1 cm.□ 1 cr.,** plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: **Dr. George Candrea.**

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timişoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 **Telefon** (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

† TRAIAN DODA.

A seară am primit următoarea telegramă:

Caransebeş, la 15 Iuliu n. 7. o.

Generalul Traian Doda e mort.

Timişoara, 16 Iuliu n.

Generalul Trajan Doda s'a stîns!

O adâncă şi jalnică impresiune va face ştirea aceasta, când ea se va fi înstăpânit de sufletul românilor. Nu că doar' vestea aceasta ne-ar fi surprins, ci din motivul, că cu generalul Trajan Doda dispare una dintrĕ cele mai marcante figuri din vieaţa noastră naţională.

Ani de-arêndul generalul Trajan Doda a fost cel mai credincios representant al intereselor noastre naţionale în parlamentul maghiar. A venit însĕ un timp, când regretatul general, ca om de caracter politic integru, a socotit, că dînsul ar comite o crimă faţă de patrie şi faţă de aceia, pe cari îi representá, dacă ar mai asistá la lucrările parlamentului maghiar.

Stările politice anormale, cari noauă ni-s'au creat în aceasta ţeară, îi demandau cu necesitate, ca sĕ facă acea clasică declaraţiune dietei ungare, în care-i arată, *că nici nu va participă la lucrările ei, nici mandatul de ales deputat nu'l va depune.*

De acest însemnat eveniment politic în vieaţa noastră naţională numele generalului Doda e strîns unit.

Scrisoarea pe carea generalul-deputat a adresat-o presidentului casei deputaţilor din Budapesta în Octombre 1887 va remâne pentru toate timpurile o mărturie classică despre imprejurarea: cum noi am fost scoşi în mod artificiul din cadrele constituţiei maghiare. »*Poporul român n'are loc în cadrul constituţiunei Ungariei*«, aceasta este conclusiunea la care ajunsese regretatul general în espunerea motivelor pentru ce este silit sĕ lucreze astfel după cum a lucrat.

Actul acesta de o eminentă importanţă pentru vieaţa noastră politică a fost aprobat nu numai de alegĕtorii grăniţeri din cercul Caransebeşului, ci de întreg românismul. Dovadă despre acestea sunt multele şi entusiastele adrese de aderenţă, pe cari generalul le primeá pe acel timp din toate părţile locuite de români, semn învederat dar', că dînsul a vorbit în numele poporului român.

Ce a urmat din incidentul acestei scrisori, ştim prea bine; regretatul general a fost tras înaintea barei judecătoreşti, fiind-că procurorul aflase, că hârtia pe care generalul o adresase alegĕtorilor sĕi şi în care se justifică pentru abstinenţa lui de la lucrările parlamentului vine în conflict cu §§. 171, 172 din codul penal. Că acusa aceasta n'aveá nici un substrat real, nu mai avem nevoie sĕ amintim, cu toate acestea generalul a fost condamnat în absenţă la doi ani temniţă şi una mie de fiorini amendă în bani.

Aceasta pedeapsă aspră a mâhnit mult sufletul şi inima generalului, care nu-şi puteá esplică, că perfidia contrarilor sĕi poate merge atât de departe, ca dînsul sĕ fie persecutat şi întemniţat pentru o causă justă.

Dacă regretatul general n'a gustat după toată forma clemenţa legilor ungureşti, aceasta este de a se mulţumí numai supremului sĕu beliduce, care recunoscênd în condamnat pe un supus fidel şi loial al sĕu l'a agreţiat.

De pe acest timp generalul bolnav fiind şi disgustat de modul cum în ţeară la noi se practică dreptatea, s'a retras cu totului din vieaţa politică.

Din aceasta retragere solitară de sigur gândul bĕtrânului general va fi sburat adese în mijlocul poporului român, pe care el atât de mult l'a iubit şi în serviciile căruia dînsul ani îndelungaţi a stat.

Acuma, că dînsul ne-a părăsit pentru vecinicie, nu ne rĕmâne de cât, ca aducêndu-ne a minte cu pietate de serviciile prestate causei noastre naţionale, sĕ ne descoperim capetele naintea resturilor sale pământeşti.

*

Eată şi scrisoarea pe carea generalul Doda a adresat-o illo tempore presidentului casei deputaţilor maghiare din Budapesta:

„Onorabile Domnule Preşedinte!

Poporul român, întocmai ca şi celelalte popoare de sub Coroana sântului Stefan, cu deplină bucurie şi încredere a salutat restabilirea statului constituţional în Ungaria. Dar' inteliginţa de spirit naţional a acestui popor curênd a trebuit sĕ facă întristătoarea esperinţă, că aşteptările sale la o vieaţă liberă şi constituţională erau pe amăgire basate. Politica de stat tot mai pe faţă urmează o direcţiune, ce deja păn' acuma afund vatĕmă interesele naţionale ale acestui popor, ear' în ultimele sale consecinţe ameninţă a face chiar imposibilă vieaţa şi desvoltarea lui naţională în Ungaria. De altă parte puterea de stat utilisează formele constituţionale într'un mod, prin care drepturile şi garanţele constituţionale devin tot atâtea mijloace artificiale de opresiune contra legitimelor nisuinţe naţionale ale acestui popor. În consecinţa acestor legi şi a atinsei deprinderi constituţionale, poporul român de la începutul noauei ere în nici o dietă nu s'a bucurat de o representaţiune corĕspundĕtoare numĕrului sĕu şi însemnătăţii sale politice, şi aceasta disproporţiune de la un period legislativ la altul a devenit tot mai simţită şi mai drastică. În asemenea împregiurări nici vorbă puteá sĕ fie de o luptă serioasă, legală şi constituţională pentru realisarea legitimelor aspiraţiuni naţionale, ba chiar şi defensiva în contra politicei de stat agresive — a ajuns imposibilitate.

În faţa acestei artificioase nulificaţiuni a poporului român, după conferenţa română naţională, întrunită în Sibiiu la 1881, silită a fost a luá în seamă aceasta apăsătoare situaţiune şi a-i dá espresiune publică, decretând pasivitatea politică a românilor transilvăneni, pe când alegĕtorii români din părţile Ungariei proprie la dieta din urmă trebuiau sé se mulţumească numai cu trei representanţi naţionali. Dar' modul aplicat de guvern în conducerea alegerilor, cel puţin faţă cu poporul român şi-a ajuns punctul culminaţiunei cu ocasiunea alegerilor făcute pentru presenta dietă. Ne aflăm astăḑi în faţa acelui însemnat fapt politic, că poporul cel în a doaua linie mai însemnat în Ungaria, cu aproape trei milioane, acel popor, care în butul artificioasei împărţiri a cercurilor electorale, tot încă constitue în circa 70—75 de cercuri marea majoritate, de nu chiar totalitatea locuitorilor, la ultimele alegeri singur numai într'un cerc a fost în stare a se validitá. Este acest cerc cercul Caransebeşului, şi pe mine a căḑut onoarea de a'l representá. În urma espuselor abnormale relaţiuni mĕ aflu şi eu însumi în situaţiune abnormă. Eu aşi fí în dietă unicul şi singurul representant naţional al întregului popor român şi asupra mea ar apĕsá datoria de a validitá singur singurel faţă cu 423 de deputaţi dietali afund vătĕmatele şi şí mai serios amenințatele interese naţionale ale aproape trei milioane de cetăţeni. Aceasta sărcină atât de mult întrece modestele mele puteri, în cât nu mĕ pot familiarisá nici măcar cu ideia ei. De altă parte ar fí o trădare a acelei naţiuni, pentru carea pururea gata sunt a murí, dacă eu, prin renunţul la mandatul meu, însumi aşi lăsá pradă şi acest unic cerc naţional al poporului român.

În aceasta situaţiune aflându-mĕ, regret, că nu pot presentá dietei credenţionalul meu, şi constrîns mĕ simt a te rugá cu toată stima, Domnule preşedinte, sĕ binevoeşti a aduce la cunoştinţă onorabilei case representative, că eu:

Nu particip la deliberaţiunile Casei, nici la mandatul meu nu renunţ.

Când fac aceasta declaraţiune nu-mi pot ascunde convincţiunea, că ori-care singular deputat dietal de naţionalitate maghiară şi înzestrat cu simţ naţional, în posiţiune asemenea cu a mea tot asemenea ar fí urmat dacă ar fí voit sĕ corĕspundă datorinţei sale morale, carea mai pre sus este de cât datorinţele prescrise de lege.

Fireşte, casa representanţilor ţerei va decide în causă conform normelor abia usitate în alte ţeri constituţionale; norme ce legislaţiunea tocmai cu privire la nesănĕtoasele relaţiuni politice în statul nostru încă la 1876 a găsit de lipsă a şi-le creá pentru asemenea casuri; prin acea decisiune însĕ casa representanţilor ea însaşi va face lumei mărturia, că poporul român, pentru acum cel puţin, n'are loc în cadrul constituţiunei Ungariei.

Primeşte, te rog Domnule Preşedinte, espresiunea sentimentelor mele de profundă stimă.

Caransebeş, în 10 Octobre 1887 st. v.

Traian Doda m. p.
ales deputat dietal în cercul Caransebeşului.

Austro-Ungaria.

Partid conservativ. Foile guvernamentale au lansat ştirea, că un partid conservativ ar fi sĕ se formeze în Ungaria. El s'ar compune din fracţiunea Szapáry, din Apponyişti, Ugronişti şi clericali. Ştirea e falsă, ideia însĕ nu e rea. Ori-cum s'ar rĕsturná guvernul şi sistemul actual, ar fi bine, căci ori-ce ar urmá, mai rĕu nu poate sĕ urmeze.

Foile guvernamentale au iscodit această ştire spre a imputá numitelor fracţiuni şi partide lipsă de moralitate politică. Şod lucru. Un partid, cum e cel liberal din Ungaria, care se laudă de singur apĕrătoriu al dualismului şi totuşi se aliază cu Kossuthiştii, care ori de câte-ori se vede în periclu de a perde puterea ameninţă cu trecere în tabĕra independentiştilor, un partid în fine, care ia angagiamente pentru pacificare, şi el totuşi restoarnă tot ce simţul naţional şi religios are mai scump — un atare partid n'are drept sĕ mai vorbească de morală politică.

Pentru unirea bisericilor. Papa Leo se ocupă necontenit cu realisarea ideii sale predilecte: unirea bisericilor orientale şi occidentale. Diariul *„Slovenec“* din Agram aduce ştirea că *Stadler*, archiepiscopul Bosniei ar fi denumit nunciu apostolic special pentru causa unirei. Aceeaşi foaie spune că Papa va şi publică în curênd modalităţile ce ar fi de urmat întru realisarea acestui scop.

Străinătate.

Sĕrbătoarea naţională a Franciei. (Paris 15 Iuliu). Aniversarea primului act al revoluţiunei franceze — luarea Bastiliei — s'a serbat eri favorisată de un timp foarte frumos. La statua Strasburgului s'au arangiat obicinuitele demonstraţiuni patriotice fără însĕ a se fi fost conturbat ordinea şi liniştea. — După amiadi în toate districtele oraşului s'au arangiat festivităţi imposante. La 2 oare 30 m. presidentul *Faure* şi *Tournier* însoţiţi de corpul generalităţei au inspecţionat trupele pe câmpul Longchamps; la sosire a fost întimpinat de trupe cu aclamaţiuni *„Trăiească Faure! Trăiească republica!* Corpul diplomatic şi ministrii încă au fost de faţă. Trupele au fost entusiastic salutate din partea publicului asistent. Defilarea s'a terminat la 4 oare 30 m., după care Faure s'a re'ntors în Elisée însoţit de aclamaţiunile publicului.

Alegerile parlamentare în Anglia. (Londra, 15 Iuliu.) Resultatele de până acum ale alegerilor au nimicit în adevĕratul înţeles al cuvêntului partidul separatistic irlandez. În urmarea acesteia mai mulţi irlandezi din America au declarat, că nu mai dau sprijin bănesc pentru o luptă lipsită de prospectele succesului.

Presa unionistă şi cea conservativă 'şi esprimă bucuria faţă cu resultatul celor 25 alegeri de Sâmbătă. De oare-ce unionistii au cucerit 8 mandate liberale şi *Harcourt* a cădut la alegeri, *unionistii au prospecte de triumf strălucit.*

„Daily News“ recunoaşte, că începutul alegerilor e nefavorabil pentru liberali, cari de facto şi-au perdut deja jumĕtate din majoritatea ce o aveau în camera deputaţilor.

Resultatul cunoscut până acum al alegerilor e următoriul: au obţinut mandate 91 unionişti, 7 liberali şi 4 parnelliţi.

Din *Dublin* se telegrafează, că archiepiscopul Walsch prin o epistolă cetită în toate bisericele romano-cat. face apel la poporaţiune sĕ escomunice din Irlanda *spiritul neînţelegerei,* se plânge că bărbaţii de stat de distinsă posiţie socială ai irlandezilor sunt în continuă ceartă şi neînţelegere, şi dice că duşmăniile acestea, cari fac Irlanda sĕ fie stigmatisată de întreaga lume, dacă nu vor înceta cât mai curênd, perirea naţiunei şi nenorocirea patriei e inevitabilă.

Espediţiune rusească în Abissinia. (Petersburg, 15 Iuliu). După-cum spune *„Novoje Wremja“* în Nrul sĕu de eri, sub conducerea lui *Pontjert* se plănuieşte o mare espediţiune în Abissinia. Între participanţi va fi şi un archeolog, un ingineriu din Rusia sudică şi un comerciant rusesc.

Mişcările din Macedonia. (Sofia, 15 Iuliu.) „Agenţa Balcanică“ spune, că s'a prins şi desarmat o „bandă“ ce veniá din *Filipopol* sub conducerea lui Nicolae *Stojanov.* Pre lângă Stojanov au fost prinşi şi mulţi alţii, cari erau provĕduţi cu pusci Mannlicher. Se presupune, că acestea provin de la *Stambulov,* care pe timpul guvernărei sale comandase o mulţime de ele din fabrica de la Steyer.

The Agenţa Balcanică desminte ştirile despre consignarea de trupe la Küstendil.

(Athena, 15 Iuliu.) Agenţa Havaş raportează din *Athena,* că macedonenii de naţionalitate elină (??) de acolo, instigaţi de agitatori bulgari, se organisează şi dînşii pentru rĕscoală.

Prietinie anglo-italiană. (Portsmouth, 14 Iuliu.) În cinstea prinţului de Genua şi a escadrei italiane sosită în portul de acolo primariul oraşului a dat un banchet, la care închinând pentru prinţul, pentru familia regală italiană şi prietinia anglo-italiană, a dis, că aceasta prietinie constitue garanţa unei păci oneste. Prinţul în rĕspunsul sĕu dă espresiune dorinţei, ca legăturile de amiciţie fidelă — care nici când sĕ nu fie întunecată de nici o umbră — sĕ dureze vecinic între Anglia şi Italia.

Corespondenţă.

Obreja, 28 Iuniu n.

Alegerea de preot din Obreja.

Comuna noastră, una dintrĕ cele mai de frunte comune din graniţă a stat aproape 2 ani de dile fără preot în urma morţei regretatului preot R. Ianoşel. Este adevĕrat, că anul trecut s'a ţinut alegerea de preot, care alegere însĕ din lipsa formalităţilor nu a fost întărită de ven. consistoriu şi s'a escris din nou concurs. Alegerea nouă s'a şi întêmplat şi n'aşi mai reveni asupra acestui act, dacă nu s'ar fi constatat, că oameni, cari sunt puşi în urma chiămărei lor sĕ apere constituţiunea noastră, recurg la mijloace cari trag în noroiu legile bisericeşti, căci sĕ se ştie că nu la comanda protopretorului se aleg preoţii, ci după paragrafii din statutul nostru organic şi după regulamentele făcute de cea mai înaltă autoritate a bisericei noastre.

Eată casul, care mĕ indignează, când gândesc la ultima alegere de preot din Obreja, şi ca sĕ fiu bine înţeles declar din capul locului, că nu am nimic în contra preotului acum ales, ci numai contra unor lucruri, în privire secundare, ear' în faptă de importanţă, cari au premers alegerii. Cu 2 dile 'nainte de alegere au fost chiămaţi din partea protopretorului din Caransebeş primariul şi învĕţătoriul nostru la cancelaria Dlui protopretor şi ajungênd acolo, li-a spus Dl protopretor, că zace în interesul lor, ca la alegerea din Obreja sĕ reuşească candidatul Drăgălina. După ştirile ce le avem protopretorul a dat aceasta poruncă în urma la *rugarea* Dlui *Patrichie Drăgălina,* director al pedagogiului. Întrebăm acum pe Dl director Drăgălina, a cărui chiămare este sĕ oltoiească în elevii sei simţul de a păzí cu scumpĕtate legile noastre bisericeşti şcolare, ce singure ne mai asigură esistenţa noastră naţională, — repet îl întrebăm, dacă în faptă ştirea, că la rugarea lui s'a dat porunca amintită, este adevĕrată sau luată din vênt? Ne permitem întrebarea aceasta, pentru-ca sĕ ştim sĕ dăm credĕment ştirei acesteia, lăţite în comună şi afară de comuna noastră, sĕ ni-se rĕspundă...

Ca de încheere observăm, că nici Dl protopop n'a avut dreptul a pune întrĕ candidaţi şi pe concurentul Drăgălina, căruia nu i-s'a dat dreptul din ven. consistoriu de a recurge la parochie de clasa II.

Un alegĕtoriu.

Din Făgăraş.

Timişoara, 16 Iuliu n.

Am publicat două corespondenţe din Făgăraş. Ele au fost scrise de un om în a cărui bună credinţă nu avem motiv de a dubitá. Şi totuşi deja prima corespondenţă ni-a adus asupra capului o mulţime de desminţiri. Ele au fost scrise în momente de iritaţiune, deşi nu pricepem de ce iritaţiunea n'a isbucnit înmediat, căci de atunci au trecut multe dile. Cele provenite din patimă noi le ştergem şi lăsăm espunerea faptelor. Pe rênd vom publicá totul. Întâiu dăm cea mai lungă şi mai generală.

*

Făgăraş, 9 Iuliu n.

.... Constat mai întâiu de toate, că vieaţa românească, atât pe terenul politic, cât şi pre cel social-cultural a luat în întreaga ţeara Oltului de un timp încoace un avênt dintrĕ cele mai înbucurătoare.

Astfel, ca sĕ încep cu *politica,* la alegerile de membrii în comisiunea municipală în toate cercurile afară de oraşul Făgăraş s'au ales *numai* români, pre când până acum erau aleşi înpestriţaţi români şi unguri.

Lupta Românilor şi opositia lor în adunările municipale a fost în timpul din urmă foarte inteţită şi vehementă; astfel la ultima adunare generală municipală presentarea compactă şi ţinuta bărbătească — până la finea adunării — a membrilor Români a înpedecat votarea adresei de felicitare către Bánffy, plănuită de cercurile conducĕtoare maghiare, asemenea au trântit cererea Erdélyi-Karpat-Egyletului, pentru votarea unui ajutoriu de 400 fl.; şi au votat mai multe cereri de ale privaţilor şi de ale comunelor, cari erau contrariate de matadorii maghiari, fiind-că erau la mijloc şi interese româneşti.

Societatea română este aici mai compactă de cât ori-şi-unde, neesistând nici o desbinare politică sau socială. Puţinele familii inteligente câte le avem, în majoritate funcţionari, totdeauna când este vorba de un lucru românesc — iau parte în numĕr complet, — nefiind nici vorbă de pisma închipuită a domnului corespondent.

Dar' chiar şi dacă ar esistá unele diferenţe de caracter strict personal — dispar — când e vorba de interese generale.

Inteligenţa română de aici în familii, în conveniri şi preste tot locul se foloseşte esclusiv numai de limba română, şi dacă dl corespondent în cele 3 seri rătĕcite pe promenadă (unde caută el limba română?!) n'a audit de cât trei persoane vorbind româneşte, nu este vina „coconetului“, ci singură numai a dînsului, fiind-că coconetul român neştiind că măria sa dl M. B. de la Calbor, se îndură graţios a onorá promenada cu înalta presenţă, tocmai în acelea seri nu a eşit la promenadă. De vină mai sunt şi străinii, că necunoscênd pe M. B. n'au putut sĕ-i facă plăcerea de a vorbí toţi româneşte, chiar şi cei-ce nu ştiu.

Avem aici, şi o clasă frumoasă de industriaşi şi meseriaşi — preste 60 firme — acestia însĕ nu şi-au acăţat firmele pe arborii promemădii, ca sĕ le poată vedè dl. corespondent în călĕtoriile sale nocturne.

Pe terenul *cultural* făgărăşenii — în proporţie cu puterile de cari dispun — încă nu au remăs înapoi, şi aici trebue sĕ amintesc că societatea diletanţilor români de aici. Progresul, de când a ajuns în fruntea ei dl. Dr. Ioan Şenchea a desvoltat o activitate deosebită, aşa că representaţiunea teatrală şi concertul arangiat de acea reuniune a fost dintrĕ cele mai succese, chiar în asemănare cu concertele date de reuniunea de cântări săsească şi ungurească, cari dispun de puteri cu mult mai multe de cât Progresul.

Eu ştiu din esperinţă proprie cu câte greutăţi şi cu câtă lipsă trebuiá sĕ se lupte bietul preşedinte până puteá sĕ arangieze o representaţie teatrală sau un concert; căci neavênd puteri destule, în Făgăraş fiind numai 5—6 domnişoare şi 1—2 tineri, trebuiá sĕ-şi acuire puterile necesare din întreg comitatul şi mai cu seamă din corpul învĕţătoresc din provincie, şi cred că nu e lucru uşor a vení în Făgăraş la probe din o depărtare de 4—5 oare, cu deosebire earna, abstragênd că mai erau ocupaţi şi cu şcoala.

E un neadevĕr deci, că Progresul, — care după însaşi recunoaştere a voinicosului corespondent a înviat din morţi la anul domnului 1894, — când a fost ales dl. Dr. Senchea de preşedinte — s'ar fi culcat pe vecie, căci în 1 Ianuariu a anului domnului 1895, tot sub conducerea acelui domn Dr. Şenchea a arangiat un concert bine succes.

Aceasta însĕ o retace corespondentul, când vorbeşte despre petrecerea de la anul nou, pentru care acum comitetul este dejudecat la bani grei“.

Ear' pentru ca sĕ nu se dee de gol cu neadevĕrata-i aserţiune — şi ca sĕ poată seduce mai uşor publicul — că dl. Dr. Şenchea la petreceri româneşti demandă a nu dice, de cât melodii ungureşti, retace că nu comitetul e dejudecat, ci însuşi tot acest domn Dr. Şenchea, la 13 dile temniţă şi 50 fl. şi alţi 2 membri ai comitetului cu câte 25 fl. v. a. — numai şi numai pentru-că la acea petrecere nu a permis sĕ se cânte melodii ungureşti şi sĕ se joace csárdásul.

Referitoriu la partea corespondenţei, prin care atacă pe Dr. Şenchea, în ce are dînsul mai scump, ambiţiunea naţională, reflectez următoarele.

De când Dr. Şenchea a venit în mijlocul nostru şi îl cunoaştem în toate acţiunile sale, ni-a rĕmas impresiunea pre care o sută de corespondenţi de pănura dlui M. B. nu o va putè şterge.

Îl cunoaştem, pre cum şi este în adevĕr, un bărbat de cel mai pur simţ naţional, ear' aceasta a dovedit-o atât prin purtarea sa oficioasă ca asesor orfanal în Făgăraş, cât şi ca membru al societăţii române, la toate ocasiunile, şi anume:

În congregaţiunile comitatense când se votau cestiuni ardĕtoare pentru Români, ca

nici un alt amploiat român a votat totdeauna pe față cu Românii.

Totdeauna, nu numai a arangiat succese petreceri românești în centru — după cum am arĕtat mai sus — ci a participat și la toate petrecerile din provincia, din comune mai îndepărtate, și s'a petrecut atât de familiar și românește cu poporul și inteligința română provincială, cu care stă în cele mai amicale și bune relatiuni, în cât d. e. după petrecerea din comuna Valendorf i-s'a incaminat al doilea proces politic pentru agitațiune naționalistă, în care causă a și fost ascultat în 4 l. c. de judele investigătoriu, ear' pentru petrecerea din Zĕrnești i-s'a pus în perspectivă al treilea proces tot pentru agitațiune (dovadă că dl corespondent are drept, când susține, că dl Dr. Șenchea 'și petrece cu Here, tyu, tyu, tyu, și nu sufere melodii românești.)

Apoi la adunările generale ale *reuniunilor învĕțătorești* ținute prin Făgăraș, Galați etc. totdeauna a participat, însuflețind pre învĕțători la muncă. ba tot din nenorocirea dlui corespondent chiar diua când și-a datat corespondența, este o dovadă tristă cum dl M. B. își înțelege rolul de corespondent, — căci până când reuniunea învĕțătorilor care a avut atunci adunarea generală — se recreá la masa comună — ear' doctorul Șenchea în mijlocul dascălilor își petreceá ascultând cântări românești chiar în presența publicului străin.

Cu *reuniunea femeilor* încă a sfeclit'o dl corespondent.

Starea faptică a reuniunei femeilor din Făgăraș e următoarea:

Reuniunea gr. or. funcționează regulat sub conducerea st. doamne protopopese Maria Dan.

Dispune de un fond de 4000 fl.

Ear' cea greco-catolică sub președința doamnei Zinca Roman de asemenea progresează dispunĕnd de preste 2000 fl.

În general ambele reuniuni desvoaltă o activitate laudabilă, și negligință în afaceri numai aceea li-se poate imputá, că rapoartele despre activitatea desvoltată nu le-au comunicat personal dlui corespondent.

Veritas.

Petrecerea tinerimei române.

— Raport special. —

Timișoara, 15 Iuliu n.

Un gând bun îmbrățoșat în grabă, esecutat cu însuflețire tinerească în timp scurt, eată antecedențele petrecerei ce a avut loc a seară la casa de tir din Timișoara. Nime nici nu visá de ea înainte cu 10—12 dile, și eată acum a și trecut... A trecut ca un vis dulce a unui suflet nevinovat. Trăiește însĕ suvenirul ei.

O petrecere adevĕrat tinerească. Lumea a fost deodată surprinsă cu niște invitări originale în fond și formă. „Tinerimea română din Timișoara“.. — Este și în Timișoara tinerime română? „Petrecere de vară“.... „Societatea Petru Maior“.... Tot atâtea surprise pentru public. Nici nu s'a recules bine din aceste surprise, nici nu s'a putut informá și — terminul, 14 Iuliu a fost aci. Timpul schimbăcios, noros, localul necunoscut (petrecere românească nu s'a mai dat în casa de tir) timpul celui mai urgent lucru, a secerișului... tot atâtea pedeci. Și totuși petrecerea a reușit, cum rar vor fi mai reușit petreceri românești — mai ales în Timișoara.

*

(Prospecte.) Duminecă pe la ameadi nu aveam nici o nădejde. Ceriul noros, timpul nesigur, public de nicăiri. De abia la 3 oare au sosit arădanii, mai târdiu în redacțiunea noastră ne-a surprins o aleasă deputațiune: Dșoara Vióra *Magdu*, cu mamă-sa și dșoara Augusta Stanca, cu părinții. Auguriu foarte vesel. Nădejdea s'a deșteptat.

(În sala.) La 8 oare sala erá încă goală de tot. Două lampe mari electrice își făceau singure societate. Se păreá încă totul trist. La $8^1/_4$ au început a vení trăsurile, una după alta. Până la $9^1/_2$ au sosit neîncetat. A sosit un public foarte ales. Inteligența română din Timișoara, numĕroasă, provincia, până în cele mai depărtate ținuturi, bine representată. Aradul ne-a trimis două familii distinse. Lugoșul erá representat. A sosit o singură — telegramă, care ne vestiá, că d. C. *Brediceanu* nu poate vení.

(Salutul tinerimei.) Veselie ni-au mai picurat în suflet vr'o trei telegrame de la tinerii universitari. Eată-le:

Sĕliște, 14 Iuliu, 3 oare d. a.

Felicităm arangierii pentru nobilul scop. Salutare!

O. *Beju, Axente, Banciu,* universitari.

Năsĕud, 14 Iuliu, 10 oare 15 m.

Cu viuă bucuria salutăm petrecerea de adi. Recunoștința și mulțamita noastră comitetului arangiatoriu pentru nobila intențiune.

Universitarii pestani din Năsĕud.

Brașov, 14 Iuliu 5 oare 55 m.

Din creerii Carpaților trimitem românimei adunate la petrecerea de astădi cele mai cordiale salutări. Dorim pe lângă însuflețire și veselie românească cel mai splendid succes.

Branisce, Lacea, Bunea, Lupan, Busița, Scurtu, Sturza, Pandrea, Grama, Sotir, Tome, Dobre, Maciuca, Stinghe, Ionescu, Strĕvoiu, Popovici.

*

(Jocul). La 9 oare s'a început jocul cu „Ardeleana“. Ordinea de dans, în formă originală și de o originală eleganță, a fost întru toate observată. Înainte de pausă: *Ardeleana.* Vals, Cuadril, Polca trambl, Vals, Cuadril, Lugoșiana. După pausă: *Hora.* polcă, cuadril, polcă mazur, Ardeleană, Vals, polca-repede. Ceste două din urmă au remas pe altădată. Cuadrilul prim și al doilea a fost jucat în câte două coloane, de câte 30—40 părechi. Arangerii, domnii A. P. Desseanu și Șepețanu, s'au produs foarte bine. Figura a seasa *Desseanu* a făcut'o foarte interesantă cu niște originale preumblări. Jocul a durat până la 4 oare la dalbele dori.

(Pausa). La 12 oare s'a făcut pausă, în decursul căreia musica și câțiva tineri au cântat cântece naționale. Dr. George *Candrea*, președintele comitetului arangeatoriu a salutat publicul în numele comitetului mulțumindu-i pentru sprijinul dat. Insistând mai ales asupra scopului, springinirea societății academice „Petru Maior“, drept dovadă a interesului, cu care tinerimea din toate părțile a privit la această petrecere, a cetit telegramele sosite. Vorbirea a fost aplaudată.

(Publicul.) Petrecerea a fost curat românească. De abia va fi fost vr'un străin. În sală nu se audiá de cât graiu românesc. Peste tot o disposiție veselă, vialitate senină, se vedeá pre toate fețele. Timișorenii spuneau cu admirație, că așa o petrecere de vară n'a mai fost. Cununa de dame a fost foarte drăguță. Me voiu încercá sĕ o aret cu numele, dar' nu garantez că ar fi completă.

Domnișoare: Vióra Magdu (costum național), Augusta Stanca (din Ciacova — toaletă cu nuanțe de tricolor.) Paulina Voianțu, Aurora Ardelean, Valeria Gerdan, Silvia Gaiția, Mărioara Zarie, Aurora Jurma, Matilda Ciortuș, Sofia Carte, Eusebia Farchescu, Martinovici, Livia Chepan, Cornea, Muțu, Olariu, Petrovici, Ida Basaraba, Catița Ioanovici.

Doamne: Oncu (Arad), Papp (Arad), Lazar (Vinga), Maximilian (Brașov), Hamzea (Lipova), Stanca (Ciacova), Magdu (Ecica), Rotariu, Putici, Ardelean, Gaiția, Gerdan, Jurma, Radislovici, Muntean (Recaș), Milu, Manța, Gontean, Cioban, Petric, Sebeșan.

(Partea materială.) Dacă succesul moral a fost peste așteptare, cel material lasă încă de dorit. Venitul curat, care va revení societății „Petru Maior“ de abia va fi 30—40 fl. De altcum vor mai vení poate oferte. Suprasolviri s'au făcut frumoase. Oferte încă au trimis întrĕ alții episcopul Aradului, P. S. Sa Ioan Mețianu. Raport detaiat despre partea materială va dá la timpul sĕu comitetul arangiatoriu.

*

... Așa dar' a trecut lăsând suveniri în urma ei. Ele vor luminá încă mult. Multe momente — poetice — se vor desvĕlí cu timpul din afundul inimilor, unde s'au depus. Căci raportorul cel mai fidel ar fi inima, care însĕ la un raportor fidel trebue sĕ tacă.

Cronică.

Timișoara, 16 Iuliu.

De la petrecerea tinerimei din Timișoara. Cu ocasiunea petrecerii de Duminecă, din eroare s'au schimbat un claque prin un altul. Deslușiri în privința aceasta se pot primí la redacția diariului nostru.

Vasele române de rĕsboiu. Se telegrafează din portul englez Portsmouth, că încrucișătorul român *Elisabeta* a sosit acolo; a schimbat salutul cu portul și cu forturile. Bricul *Mircea* se găsește de asemenea acolo de câteva dile. Se crede că prințul moștenitor al României, care se află pe insula Wight, va inspectá ambele bastimente.

Convocător. Primim următoarele: Stimați Colegi! Subscrișii abiturienți ai gimnasiului superior gr. cat. din Blaș prin aceasta rugăm cu toată insistința pre fostii colegi, cari la anul 1885 au depus esamenul de maturitate la gimnasiul susnumit, a se presentá la 27 August n. a. c. în orașul Blaș. Suveniri plăcute ne leagă pre unii de alții din timpul, care l'am petrecut pre băncile școalelor din Blaș, și pentru aceea subscrisul Comitet este în firma speranță ca fie-care 'și va ține de datorință a nu absentá de la o festivitate atât de importantă și colegială. Este un lucru înălțătoriu a ne revedè la sinul cald al iubiților și On. nostri profesori, cari ne-au crescut, și a ne reamintí cu dragoste suvenirile trecute. Blaș, la 10 Iuliu n. Pentru Comitet: Emil Kormoș Șandrescu, Simeon Zehan, Dr. Laurențiu Petric, Jovu Băbuț, Aurel C. Domșa, Dr. Stefan Banfi, Drd Eugeniu Solomon, Traian H. Pop. Spre orientare: Adresa comitetului permanent: A. C. Domșa în Blaș.

Petrecere revocată. Suntem rugați sĕ publicăm următoarele: Petrecerea de vară a teologilor gr.-cat. români din diecesa Orădieimari, în favorul studenților miseri de la gimnasiul din Beiuș, anunțată pe 22 Iuliu, în comuna *Kis-Majtény*, din cause neprevĕdute de comitetul arangiatoriu, *nu se va ține*, ceea-ce onoratului public român, la adresa căruia deja s'au trimis invitările, se aduce la cunoștință. *Moftinul-mic*, 11 Iuliu 1895. În numele comitetului arangiator: *Georgiu Șuta.*

O educătoare, care sĕ fie în stare înstruá un copil de 7 ani și copilă de 6 ani, pentru clasa III și IV elemetară, se caută într'o familie română. Adresa se poate aflá de la redacțiune.

O ședință cu sfĕrșit tragic. La *New-York* în așa numitul „Alantic city“ membrii unei casine au fost convenit la o conferință. Erau de față la vre-o o mie de persoane, când deodată padimentul s'a cutropit. Un om a murit îndată, ear' alții o sută au fost răniți de moarte.

Căpitan de poliție suspendat. Se telegrafează din *Seghedin*, că ministrul de interne a suspendat pe căpitanul de poliție din Macovia, numit *Cseresnyés* János, pentru mai multe abusuri.

Religiunea în școalele francese. Consiliul ministerial din *Francia*, a decis, că întrĕ studiile obligatoare pentru esamenul de maturitate la școalele medii studiul religiunei și a moralei sĕ se introducă din nou.

Literatură, artă și știință.

România Musicală. Revistă musicală-teatrală literară, apare de două-ori pe lună la București sub direcțiunea lui: Constatin M. Cordoneanu. Nr. 12—13 al anului IV are următoriul sumariu: Piesele în versuri de V. Gr. Elvir. — Audițiuni musicale (Profesor Santiago Riera), de C. M. Cordoneanu. — Musica la cei vechi, de N. Gr. Cartianu. — Din Botoșani, de A. Dumitrescu. — Inspecțiile musicale, de C M. Cordoneanu. — Petrecerile de vară, de Ilie Dumitrescu. — Nostim. — Esamenele la conservatoriu, de C. M. Cordoneanu. — Din operile lui Rosini. — Dimitrie Popovici. — A patra audițiune, de Cordoneanu. — Din gazetele străine. — Mersul musicei peste Carpați. — Concurs. — Una-alta.

Servițiul telefonic.

Budapesta, 16 Iuliu.

Atentat contra lui Stambulov.

Eri după ameadi s'a comis contra lui *Stambulov* un atentat pe stradă. I-s'au dat mai multe împunsĕturi de pumnal și s'a pușcat asupra lui cu revolvĕr. Cu Stambulov erá și *Petcov*, care s'a aruncat asupra atentatorilor, dar' n'a putut sĕ împedece atentatul. A primit și dînsul mai multe lovituri de pumnal. Atentatorii au scăpat toți. Starea lui Stambulov e critică, dintrĕ ranele primite mai ales două plumburi întrate în corp îi sunt periculoase. Nu este speranță de a rĕmâne în vieață.

Re'noirea triplei alianțe.

Împĕratul *Vilhelm* și-a anunțat oficios regelui Italiei visita ce i-o va face la toamnă. Se dice că atunci se va re'noi contractul triplei alianțe introducĕndu-se în el unele modificări.

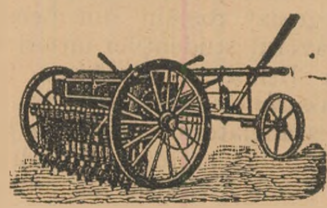
Ovaryade noue.

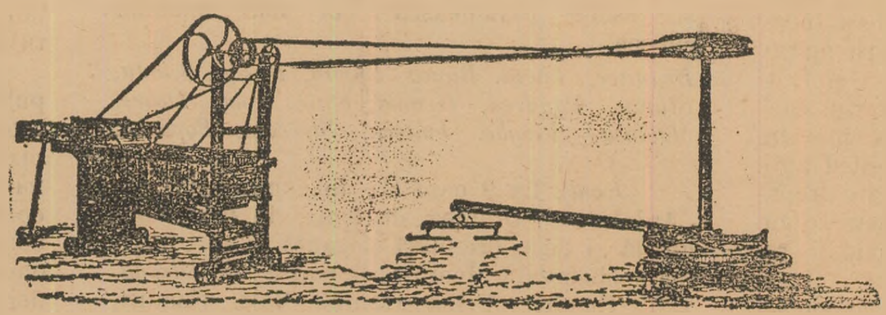
„Pesti Hirlap“ de astădi aduce mari elogii precupețului Ovary, pentru articlul din *L'Epoque*, prin care se trudește sĕ combată articlii lui *Cantilli* scriși cu privire la cestiunea română.

Posta Redacțiunei.

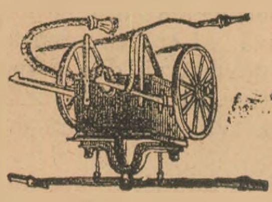
Dlui V. în M. Regretăm, dar' nu putem satisface dorinței D Tale. În ceea-ce privește presupunerea D-Tale, ea este adevĕrată. Red. actual e frate cu fostul profesor de la prep. din Deva I. C.

Lista prețurilor franco.

Garanța cea mai deplină.

E. Grünbaum, Timișoara

suburbiul Iosefin, strada Hunyadi, vis-à-vis de casa comunală,

are onoare a recomândá, garantând pentru construcțiunea cea mai bună și pentru lucrarea cea mai perfectă, onor. public agronom firma sa, care vinde

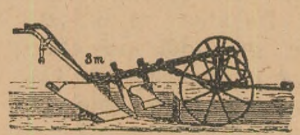
Locomobile și mașine de vapor de trierat

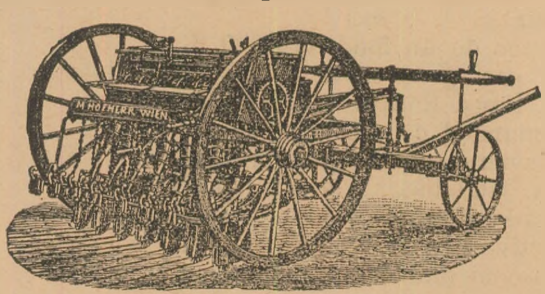
din probatele fabrice ale domnilor

Clayton & Schuttleworth, pre cum și de la Marschall Sons & Comp.

cu prețurile originale.

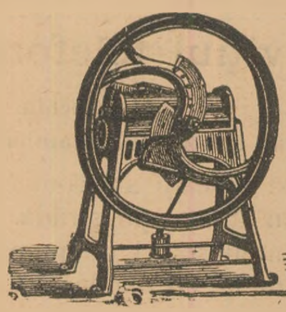
Mai departe recomândă bogatul sĕu deposit de

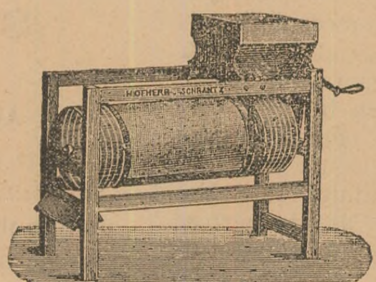
mașine de trierat și mașine cu cuie de despoiat

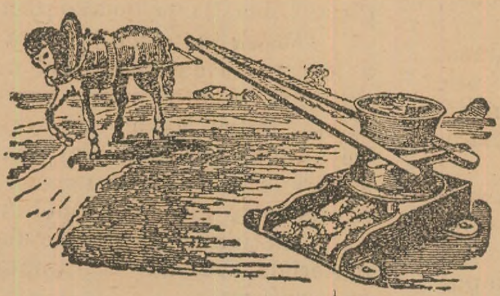
numai fabricate **originale** (imitațiuni mici) de **Clayton & Schuttleworth, Hofherr & Schranz, Epple, Maiffarth, Krompach etc. sub deplină garanță, cu prețurile cele mai ieftine și cu modalitățile de plătire cele mai comode.**

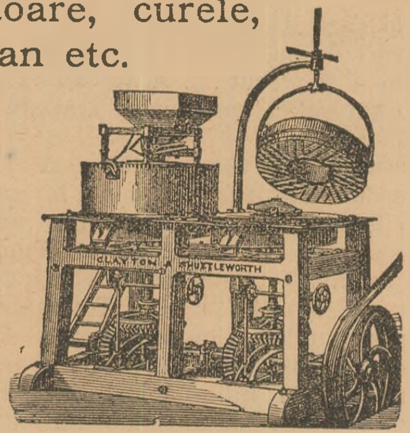
Aici se mai pot procură prompt și ieftin

părți d'ale mașinelor în reservă, roate de locomobile, udătoare, curele, faurie de câmp, foi de faur, oleu de mașine, țevi de căzan etc.

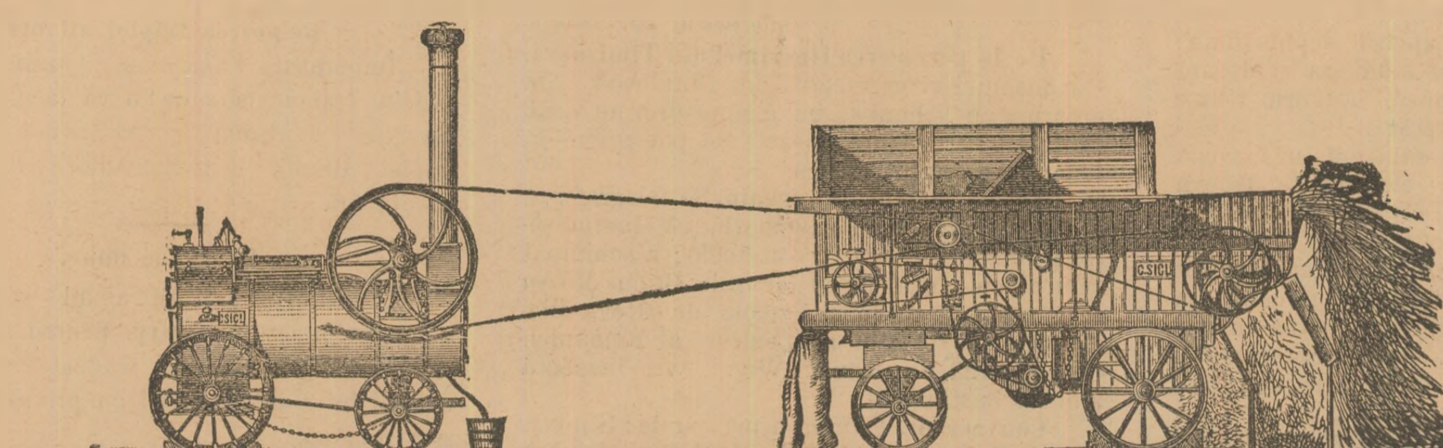
Afară de aceea se mai găsesc toate celelalte articole de seson, pre cum:

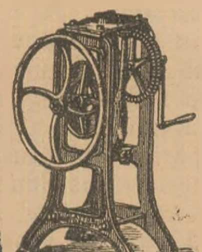
mașine de cosit, greble de fên, trieretoare, mori curățitoare, apoi unelte pentru cultura pămêntului, mașine de sĕmĕnat în deposit.

Are atelier bine întocmit pentru reparaturi.

9—16

Lucru solid și ieftin.

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.